

Παρουσίαση
«Έκθεσης για την Οικονομία και την Απασχόληση 2014»
12 Δεκεμβρίου 2014, Αίθουσα Εκδηλώσεων ΕΤΚΑ/ΠΕΟ
Άνοιγμα Παύλου Καλοσυνάτου
Γενικού Διευθυντή του ΙΝΕΚ-ΠΕΟ

Αγαπητοί φίλοι, αγαπητές φίλες

Συνάδελφοι και συναδέλφισσες

Σας καλωσορίζω στην σημερινή μας εκδήλωση και σας ευχαριστώ για την τιμή που μας κάνετε να είστε μαζί μας σ' αυτή την εκ των πραγμάτων κορυφαία δραστηριότητα του Ινστιτούτου Εργασίας Κύπρου ΠΕΟ.

Σήμερα δίνουμε στη δημοσιότητα την ετήσια Έκθεση για την Οικονομία και την Απασχόληση 2014, που καταγράφει και αναλύει τις επιδόσεις και την πορεία της οικονομίας ως προς τους κυριότερους δείκτες της και διαγράφει τις προοπτικές ανάπτυξης της.

Η έκθεση του 2014, παραμένει πιστή σ' αυτό που την κάνει όλα αυτά τα χρόνια διαφορετική και ξεχωριστή. Εστιάζει την ανάλυση της σε οικονομικές παραμέτρους που είναι διαφωτιστικοί για την κατάσταση των εργαζομένων, την απασχόληση, την κοινωνική συνοχή και πρόοδο, ενώ προβαίνει και σε εισηγήσεις για την βελτίωση τους.

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

Η Κυπριακή οικονομία υπέστη μεγάλες ζημιές με την έναρξη της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, όταν το 2008 ανέδειξε τις σαθρές βάσεις της ανάπτυξης των ετών 2004-2008, μιας ανάπτυξης που βασιζόταν στην ενίσχυση της καταναλωτικής ζήτησης μέσω του δανεισμού, δηλαδή με την μεταφορά καταναλωτικής ζήτησης από το μέλλον στο παρόν, στην κερδοσκοπία επάνω στη γη και τα ακίνητα η οποία δημιούργησε συνθήκες εκρηκτικής μεγέθυνσης της οικοδόμησης κατοικιών, και μέσω της πλάνης ότι το τραπεζικό σύστημα μπορούσε να καλύπτει επ' άπειρον τις διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας και τις μακροοικονομικές ισορροπίες που αναπτύσσονταν τότε (ιδιαίτερα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών). Αυτό το στάδιο της χρηματιστικοποίησης κατέληξε βυθίζοντας την Κυπριακή οικονομία σε σειρά μεγάλων προβλημάτων και επέφερε μεγάλες ζημιές σε όρους παραγωγής και απασχόλησης.

Οι ζημιές από την αποτυχία του χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού δεν έχουν επιμεριστεί εξίσου στις διάφορες κοινωνικές τάξεις. Το σύνολο του βάρους της κρίσης ανατέθηκε σε όσους έχουν εισοδήματα από την εργασία τους, ενώ το σύνολο των κερδών, τόκων και προσόδων (μετά τις αποσβέσεις και πριν την φορολογία) παρουσίασε αύξηση εν μέσω κρίσης. Αυτό, βεβαίως, δεν σημαίνει ότι δεν υπήρξαν επιχειρήσεις που χρεοκόπησαν, ούτε ότι δεν μειώθηκε το εισόδημα ενός άλλου αριθμού επιχειρήσεων, αλλά σημαίνει ότι υπάρχουν και άλλες επιχειρήσεις των οποίων το εισόδημα αυξήθηκε, έτσι ώστε το σύνολο των εισοδημάτων από κέρδη, τόκους και προσόδους να αυξάνεται. Μάλιστα, τα αυξημένα κέρδη των μεν, δεν ανάγονται μόνο στην δραματική μείωση των μισθών, αλλά και στην μεταφορά της πελατείας των λιγότερο παραγωγικών επιχειρήσεων (που είναι καταδικασμένες στην πτώχευση, στον μαρασμό ή την απλή επιβίωση) στις πιο παραγωγικές επιχειρήσεις που καρπώνονται έτσι τα οφέλη από την επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των εργαζόμενων τάξεων αλλά και μιας μερίδας του επιχειρηματικού κόσμου που ο καπιταλιστικός ανταγωνισμός έθεσε εκτός αγοράς.

Το τέλος του σταδίου της χρηματοπιστωτικοποίησης (financialisation) δημιούργησε συνθήκες ύφεσης και αποκάλυψε την ανάγκη να διορθωθούν βασικές μακροοικονομικές ανισορροπίες (ιδιαίτερα την υπερθέρμανση της οικονομίας και το μεγάλο έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών). Η κερδοσκοπία στον τομέα της κατοικίας σταμάτησε, η εσωτερική ζήτηση μειώθηκε, και το πρόβλημα της υπερχρέωσης αναδύθηκε. Η οικονομία εισήλθε στο στάδιο που βρίσκεται σήμερα, έξι χρόνια τώρα, δηλαδή στο στάδιο της κρίσης και της διαρθρωτικής προσαρμογής. Κατά την πρώτη φάση, της ήπιας προσαρμογής (2009-2011), υπήρξε στασιμότητα του ΑΕΠ και της απασχόλησης, η προστιθέμενη αξία του τομέα των υπηρεσιών δεν μειώθηκε και το προϊόν της βιομηχανίας (χωρίς τις κατασκευές) δεν παρουσίασε μεγάλη μείωση, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου εκτός κατασκευαστικού τομέα δεν μειώθηκαν δραματικά, και η καταστροφή παραγωγικού παγίου κεφαλαίου δεν προχώρησε ιδιαίτερα.

Η δριμεία προσαρμογή της οικονομίας που ακολούθησε την τραπεζική κρίση, με το πρόγραμμα που υιοθετήθηκε από την κυβέρνηση και την τρόικα, επέβαλε συνθήκες οξείας οικονομικής κρίσης, και όπως ήδη σημειώσαμε παραπάνω, συνθήκες δραματικής αναδιανομής του εισοδήματος σε βάρος των εργαζόμενων τάξεων. Πρόκειται για αναδιανομή που προστατεύει τους δείκτες της κερδοφορίας από την πτώση και τους επιτρέπει

να παραμείνουν σε επίπεδα παραπλήσια με αυτά που υπήρχαν πριν από την κρίση. Αυτό συμβαίνει επειδή το συνολικό κεφάλαιο στην Κύπρο όπως και σε όλες τις προηγμένες χώρες, έχει αυξηθεί υπέρμετρα και η ικανοποίηση των απαιτήσεων του συναντά εμπόδια. Επιπρόσθετα, το προϊόν έχει μειωθεί εξαιτίας της κρίσης και ιδιαίτερα εξαιτίας του τρόπου διαχείρισης της κρίσης που έχει επιβληθεί μετά το 2012. Αυτό έχει ως συνέπεια, οι απαιτήσεις των κατόχων κεφαλαίου να μην μπορούν να ικανοποιηθούν μέσω της αύξησης του προϊόντος και γι' αυτό στρέφονται προς τα εισοδήματα των εργαζόμενων τάξεων. Πράγματι, αυτό συμβαίνει, με τις μειώσεις των μισθών και του συνολικού εισοδηματικού μεριδίου της εργασίας ως ποσοστό του ΑΕΠ, με την αποδιάρθρωση της αγοράς εργασίας που σε συνέργεια με την ανεργία μειώνει τους μισθούς, αλλά και με την απαλλοτρίωση μέρους των καταθέσεων.

Αυτές οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας, στους μισθούς και στη διανομή του προϊόντος, καθοδηγούνται από την οικονομική και διαρθρωτική πολιτική, η οποία, όπως δείχνουμε στην φετινή έκθεσή μας, δεν απαντά στα κρίσιμα ζητήματα της Κυπριακής οικονομίας και δεν ανοίγει προοπτικές για ουσιαστική ανάκαμψη. Είναι μια πολιτική που επιδιώκει την επιστροφή στο αποτυχημένο μοντέλο της χρηματιστικοποίησης, τροποποιημένο τώρα με την ιστορικού μεγέθους φτωχοποίηση των εργαζόμενων τάξεων.

Αυτό το τροποποιημένο μοντέλο χρηματιστικοποίησης, ακόμη και εάν επικρατήσει, δεν θα κατορθώσει να προσδώσει δυναμισμό στην Κυπριακή οικονομία (ούτε και σε καμία άλλη) διότι θα μειώσει κατακόρυφα μια σημαντική συνιστώσα της εγχώριας ζήτησης που είναι η αγοραστική δύναμη. Όσο για την ενίσχυση της εξαγωγικής δραστηριότητας μέσω μειώσεων των μισθών γνωρίζουμε τώρα χάρη στην κρίση ότι οι τιμές δεν ακολουθούν τις μειώσεις των μισθών παρά μόνον οριακά. Γνωρίζουμε επίσης ότι νέοι μεγάλοι ανταγωνιστές πολύ χαμηλού κόστους εργασίας, από την κεντρική Ασία, την Ινδία και άλλες ασιατικές χώρες προβλέπεται να κάνουν την εμφάνισή τους μέσα στο προσεχή χρόνια.

Επομένως, όποιο σχέδιο ανάπτυξης θέλουμε να υιοθετήσουμε για το μέλλον ως χώρα δεν μπορεί να βασίζεται στην πλάνη ότι μια

προηγμένη χώρα μπορεί να βασίζει την ευημερία της με τις εξαγωγικές της επιτυχίες σε αγορές όπου ο ανταγωνισμός διεξάγεται με βάση το κόστος εργασίας. Όποιο σχέδιο ανάπτυξης προκρίνουμε ως χώρα, θα πρέπει να προωθεί βεβαίως τις εξαγωγές, όπως δείχνουμε στην έκθεσή μας, αλλά με όρους βελτίωσης της ποιότητας του προϊόντος, γεωγραφική και κλαδική διαφοροποίηση, προσαρμογή στις σύγχρονες απαιτήσεις των αγορών όπου διατίθενται προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας. Εξάλλου αυτό επιβάλλει και η υψηλή ποιότητα του εργατικού δυναμικού της Κύπρου.

Αγαπητοί φίλοι,

Το Ινστιτούτο Εργασίας Κύπρου της ΠΕΟ εκδίδουμε την ετήσια Έκθεση για την Οικονομία και την Απασχόληση από το 2003. Αυτή η πολυετής μελέτη των μακροοικονομικών εξελίξεων μας έχει βοηθήσει μαζέψουμε γνώση για τα δυνατά και αδύνατα χαρακτηριστικά της Κυπριακής οικονομίας στη διάρκεια αυτής της πορείας και μας επιτρέπει να διατυπώνουμε προτάσεις πολιτικής που θα οδηγήσουν την χώρα έξω από το τέλμα της παρατεταμένης ύφεσης, της πρωτόγνωρα ψηλής ανεργίας και φτωχοποίησης μεγάλης μερίδας της τάξης των εργαζομένων.

Στο κεφάλαιο 3 επιχειρούμε, λοιπόν, μία περιοδολόγηση των μακροχρόνιων τάσεων, διαίρεση δηλαδή του υπό εξέταση χρονικού διαστήματος σε περιόδους ή στάδια που διατηρούν, για όσο χρονικό διάστημα διαρκούν, ορισμένα σταθερά χαρακτηριστικά. Η περιοδολόγηση μάς επιτρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα τι συνέβη στο παρελθόν για να συνάγουμε συμπεράσματα σε σχέση με την παρούσα ιστορική στιγμή και τις μακροχρόνιες προκλήσεις σε σχέση με το μέλλον.

Περισσότερα για την περιοδολόγηση των μακροχρόνιων εξελίξεων και τις προτάσεις πολιτικής που συνάγονται από αυτή την περιοδολόγηση θα μας παρουσιάσει στη συνέχεια ο Ηλίας Ιωακείμογλου. Ο Ηλίας είναι η ψυχή της ομάδας που εργάζεται κάθε χρόνο για την σύνταξη της ετήσιας Έκθεσης για την Οικονομία και την Απασχόληση. Όλους μαζί και τον Ηλία ξεχωριστά τους ευχαριστούμε πάρα πολύ για την πολύ καλή δουλειά που κάνουν όλα αυτά τα χρόνια.

Η φετινή έκθεση έχει, τέλος, μία ιδιαιτερότητα. Είναι η πρώτη έκθεση που συντάσσουμε με βάση δεδομένα που έχουν συγκεντρωθεί με το καινούργιο λογιστικό πρότυπο, το ESA 2010. Είναι γεγονός, ότι η μετάβαση από το λογιστικό πρότυπο ESA 1995 στο ESA 2010 έχει ταλαιπωρήσει την ερευνητική ομάδα και έχει αναδείξει και κάποια ερωτηματικά. Οι αλλαγές δεν περιορίζονται μόνο στο γεγονός ότι το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές παρουσιάζεται κατά σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες ψηλότερο και με ό,τι αυτό σημαίνει για άλλα

μακροοικονομικά μεγέθη, όπως π.χ. το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ. Περισσότερο για τη σημασία της μετάβασης από το ESA 1995 στο ESA 2010 θα μας πει στη συνέχεια ο Ηλίας.

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

Σας ευχαριστώ ακόμη μία φορά για τη παρουσία σας και εύχομαι η Έκθεση για την Οικονομία και Απασχόληση 2014 να αποδειχτεί χρήσιμη, τόσο για το συνδικαλιστικό κίνημα της ΠΕΟ, που δημιούργησε το Ινστιτούτο Εργασίας Κύπρου για να υποστηρίξει και επιστημονικά τη δουλειά του, όσο και όλους και όλες που θεωρούν ότι το πεδίο της οικονομίας και της εργασίας δεν είναι και δεν πρέπει να είναι αποκλειστικό πεδίο των οικονομολόγων.

Επιτρέψτε μου τώρα να καλωσορίσω στο βήμα τον συν. Πάμπη Κυρίτση ο οποίος θα κάνει το άνοιγμα της παρουσίασης.

Σας ευχαριστώ!